

НАРОДНО СЪБРАНИЕ		
Вх. №	49-353-03-24	
Дата:	07 / 07	2023 г.

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
ЧЕТИРИДЕСЕТ И ДЕВЕТО НАРОДНО СЪБРАНИЕ
КОМИСИЯ ПО ПРАВНИ ВЪПРОСИ

об. 40
109

ДОКЛАД

Относно: предложение за произвеждане на национален референдум с въпрос „Съгласни ли сте българският лев да бъде единствена официална валута в България до 2043 година?“, № ПГ-48-339-01-2, внесено от Инициативен комитет на граждани на 7 април 2023 г.

На свое редовно заседание, проведено на 5 юли 2023 г., Комисията по правни въпроси обсъди предложението за произвеждане на национален референдум с въпрос „Съгласни ли сте българският лев да бъде единствена официална валута в България до 2043 година?“, № ПГ-48-339-01-2, внесено от Инициативен комитет на граждани на 7 април 2023 г.

На заседанието присъстваха: от Инициативния комитет на граждани – г-н Деян Николов, г-н Александър Александров и г-н Тодор Беленски – членове; от Българската народна банка – г-н Димитър Радев – управител, доц. д-р по публичноправни науки Христо Христов – преподавател по „Право на Европейския съюз“ в Юридическия факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски“, както и преподавателите по конституционно право – проф. д-р Пламен Киров – ръководител на катедра „Конституционноправни науки“ в Юридическия университет на Софийския университет „Св. Климент Охридски“, доц. д-р по конституционно право Борислав Цеков от Института за държавата и правото при Българската академия на науките и доц. д-р по конституционно право Наталия Киселова.

Внесената подписка в подкрепа на инициативата за произвеждане на национален референдум е в съответствие с изискванията на чл. 45, ал. 1 и чл. 48, ал. 2 от Закона за пряко участие на гражданите в държавната власт и местното самоуправление.

От представения протокол за резултатите от извършената проверка на подписката на Национална гражданска инициатива от Главна дирекция „Гражданска регистрация и административно обслужване“ в Министерството на регионалното развитие и благоустройството се установяват 603 356 броя проверени записи, като от тях 470 973 броя са на гражданите с коректно вписани данни, 132 383 броя са некоректните записи. При проверката е извършена съпоставка на данните за лицата от подписката (имена, ЕГН, постоянен адрес) с данните им, съдържащи се в регистъра на населението - Национална база данни „Население“. Проверено е дали лицата в подписката, отговарят на законовите изисквания за участие в същата, да имат избирателни права: да са български граждани, навършили 18 години, да не са поставени под запрещение и да не изтърпяват наказание лишаване от свобода (по данни, предоставени от главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ в Министерство на правосъдието), както и да фигурират само веднъж в подписката.

От името на вносителя, предложение за произвеждане на национален референдум, № ПГ-48-339-01-2, внесено от Инициативен комитет на граждани на 7 април 2023 г., беше представено от г-н Деян Николов, който подробно изложи мотивите и целите на тази инициатива. Като причини бяха посочени проблемите свързани с предстоящото въвеждане на еврото като официална валута на Република България, а именно сериозните негативни ефекти върху икономиката и жизнения стандарт на българите, и пълната загуба на дългосрочен фискален, финансов и паричен суверенитет на страната ни.

Г-н Николов посочи, че предложението за национален референдум е направено от инициативен комитет на български граждани с избирателни права, събрал повече от необходимите 400 000 подписа на български граждани с избирателни права, което дава основание за произвеждане на референдума в съответствие с чл. 10, ал. 2 от Закона за пряко участие на гражданите в държавната власт и местното самоуправление, като е съобразен с ограниченията на чл. 9, ал. 2, 3 и 4 от същия закон и не ги нарушава. Той отбеляза, че съгласно Договорът за присъединяване на България към Европейския съюз и чл. 5 от Протокола към него, Република България участва с т.нар „дерогация“ в Икономическия и паричен съюз от датата на присъединяването към Европейския съюз, като по силата на чл. 139, параграф 1 от Договора за функциониране на Европейския съюз

държави „с дерогация“ са онези държави-членки, за които Съветът на Европейския съюз не е решил, че отговарят на необходимите условия за приемане на еврото. Г-н Николов допълни, че подписаните от България международни договори от една страна и правото на Европейския съюз от друга не определят конкретен срок, в който държавите „с дерогация“ имат задължение да въведат еврото като официална валута. Беше уточнено, че при отсъствието на ангажимент за определен конкретен посочен срок за премахване на националната валута и въвеждане на еврото в подписаните от България международни договори и в правото на Европейския съюз, то предметът на настоящето предложение за произвеждане на национален референдум е съобразен с ограниченията на чл. 9, ал. 2, 3 и 4 от Закона за прякото участие на гражданите в държавната власт и местното самоуправление. Г-н Николов добави, че процесът по въвеждане на еврото в Република България е белязан от остър дефицит на демократичност, като произвеждането на референдума би предоставила суверенна легитимност на политическата класа у нас да поема историческа отговорност и да вземе стратегическо решение с дълбоки и дългосрочни последствия за всеки български гражданин. Представителят на Инициативния комитет уточни, че анализ, изготвен по поръчка на Европейския парламент, документира общо 58 референдума между 1972 г. и 2016 г. по теми, свързани с европейската интеграция и Европейския съюз. Г-н Николов посочи, че изборът на 2043 г. като евентуална най-ранна година за замяна на българския лев с еврото се потвърждава и от изследване на Световната банка от месец декември 2022 г. В заключение, г-н Николов отбеляза, че е необходимо да бъде запазен българския лев за следващите 20 години, тъй като недостатъчното сближаване на българската икономика с еврозоната би изложила Република България на повишен риск от възможни негативни ефекти.

По предложението за произвеждане на национален референдум са постъпили становища от доц. д-р по публичноправни науки Христо Христов – преподавател по „Право на Европейския съюз“ в Юридическия факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски“, от доц. д-р по конституционно право Борислав Цеков от Института за държавата и правото при Българската академия на науките, от Министерството на финансите, от Асоциацията на банките в България, от Експертен клуб за икономика и политика и от фондация „Общностъ съ идеалъ“.

По време на публичното обсъждане изразиха становища доц. д-р Христо Христов, доц. д-р Борислав Цеков, доц. д-р Наталия Киселова, проф. д-р Пламен Киров и г-н Димитър Радев.

Д-р Христов изрази категорична позиция, че е налице противоречие с чл. 9, ал. 4 от Закона за прякото участие на гражданите в държавната власт и местното самоуправление, тъй като въпросът с приемането на еврото е определен в договора за присъединяване, а Република България е приела това задължение и следователно не могат да се провеждат национални референдуми по въпроси, уредени в сключени от Република България международни договори, които са ратифицирани и влезли в сила. Той допълни, че приемането на решение за свикване на референдум ще противоречи и на Конституцията, като изброи нарушения на принципа на правовата държава, на това, че България трябва да участва в изграждането и развитието на Европейския съюз съгласно чл. 4, ал. 3 от Конституцията и на чл. 5, ал. 4 от нея, според който ратифицираните международни договори са част от вътрешното право на страната и имат предимство пред нормите на вътрешното законодателство, които им противоречат. Д-р Христов уточни, че произвеждането на референдум би бил в нарушение и на правото на Европейския съюз, тъй като Република България има безусловно задължение да се присъедини към еврозоната, а редът и критериите за това са ясно и точно уредени в Договора за функциониране на Европейския съюз.

Д-р Борислав Цеков изрази становище, че въпросът за произвеждане на национален референдум не е от компетентността на Народното събрание, а е въпрос, уреден изрично в международен договор, ратифициран и влязъл в сила. Д-р Цеков уточни, че Република България е поела задължение за въвеждане на еврото, като е посочен срок, който е относително определен, тоест не е дадена конкретна дата, а бъдещо събитие, при чието настъпване задължението следва да бъде изпълнено. Той допълни, че според него с предложението за референдум за запазване на българския лев, се прави опит за едностранна промяна на едно безусловно задължение, поето от Република България назад във времето.

Преподавателите по конституционно право проф. д-р Пламен Киров и д-р Наталия Киселова се обединиха около становището, че въпросът за произвеждане на национален референдум е от компетентността на

Народното събрание. Според проф. д-р Киров въпросът е допустим, тъй като в Договора за функциониране на Европейския съюз няма точно определен срок за въвеждане на еврото, а става дума за процес.

Управителят на Българската народна банка, г-н Димитър Радев изрази опасения, че така формулиран въпросът крие много рискове, защото няма термин като официална валута, а написаното в предложението „единствена официална валута“ е в противоречие с Валутния закон и би направило невъзможно плащането с други валути. Г-н Радев допълни, че при установяване на българския лев като единствена официална валута, остава въпросът за еврото, което е резервна валута, като елиминирането на еврото при една единствена официална валута, би означавало кардинална промяна в българския паричен режим. В заключение, г-н Радев предупреди, че би било прецедент в Европейския съюз, държава, която е в банковия съюз да организира референдум срещу въвеждане на еврото и влизане в еврозоната. Г-н Радев изрази резерви и относно произвеждането на евентуален референдум за еврото в момент, когато българският лев е част от механизма ERM II, като това би довело до сериозни негативни политически последици, тъй като нарушаването на подписаните от страната договори ще подкопае доверието в Република България.

В обсъждането взеха участие народните представители Костадин Костадинов, Явор Божанков, Деян Николов, Цвета Рангелова, Петър Петров, Даниела Божинова, Антоанета Цонева, Мартин Димитров, Златан Златанов, Ивайло Чорбов, Стою Стоев, Мирослав Иванов, Марин Маринов, Надежда Йорданова и Гроздан Караджов.

В хода на дискусиата народните представители от парламентарната група на „ВЪЗРАЖДАНЕ“ изразиха становище, че въпросът е коректно зададен и не противоречи на ограниченията в Закона за пряко участие на гражданите в държавната власт и местното самоуправление. Те уточниха, че в Договора за функциониране на Европейския съюз, Република България не е поела задължение да приеме еврото в конкретни срокове, като предоставиха пример с държави в Европейския съюз, които не са приели еврото като официална валута. Г-н Деян Николов отбеляза, че Република България би била заплаха за самото съществуване на

еврозоната, ако влезе в нея, защото не е подготвена за нея към настоящия момент.

Г-н Костадин Костадинов отбеляза, че е съгласен да се направят редакции във въпроса, за да няма проблем с Валутния закон, но изрази несъгласие, че въпросът противоречи на международните договори. Според него не може да се говори за отлагане на членството в еврозоната, защото за него няма даден срок. В заключение г-н Костадинов допълни, че въпросът е ясен и категоричен, отговаря изцяло на изискванията на Закона за прякото участие на гражданите в държавната власт и местното самоуправление и отправи препоръка, в случай, че някой има претенции по чл. 9, ал. 4 от Закона, то същият този закон му предоставя възможност за сезиране на Конституционния съд.

Г-н Явор Божанков изрази опасения, че въпросът за произвеждане на национален референдум би могъл да се използва за недемократични цели срещу демокрацията и за заобикаляне на Конституцията на Република България, тъй като има опит с него да изменят международен договор, ратифициран и влязъл в сила. В заключение г-н Божанков отбеляза, че въпросът не е нито ясен, нито кратък, нито точен, както изисква Законът за прякото участие на гражданите в държавната власт и местното самоуправление, а е противоконституционен, като отклонява Република България от европейския път на развитие.

Г-н Мартин Димитров изрази тревога, че евентуалното одобрение на такъв въпрос за произвеждане на национален референдум, би довело до риск за функционирането на валутния борд, тъй като еврото няма как да продължи да бъде резервна валута на Република България.

Г-н Стою Стоев обърна внимание, че Република България не може едностранно да променя международноправни обвързаности, произтичащи от Договора за Европейския Съюз или т.нар. Договор от Маастрихт относно влизането в еврозоната.

Г-н Мирослав Иванов посочи, че след като се произнесе Народното събрание, последната инстанция е Конституционният съд и той може да прецени дали решението на Народното събрание е правилно.

Г-жа Надежда Йорданова изрази становище, че предложеният въпрос е в нарушение на чл. 9, ал. 4 от Закона за пряко участие на гражданите в държавната власт и местното самоуправление, като счита, че е недопустимо Народното събрание да приема решение, съгласно, което Република България да не може да изпълнява международноправни задължения.

Г-жа Смиляна Кръстева посочи, че парламентарната група на „БСП за България“ ще подкрепи произвеждането на национален референдум в знак на уважение към 470 000 българи, подписали искането, както и с мотива, че колкото повече референдуми се провеждат, е толкова по-добре за пряката демокрация.

Г-н Гроздан Караджов отбеляза, че колкото по-скоро влезем в еврозоната, толкова по-добре е за Република България, но народът следва да се учи от последствията от решенията, които взима, като той посочи, че е против въпроса, но е за референдума. Според него Конституционният съд следва да каже дали има нарушение на Конституцията, а не народните представители.

В резултат от проведеното обсъждане, Комисията по правни въпроси със 7 гласа „за”, 8 гласа „против“ и 7 гласа „въздържал се”, предлага на Народното събрание да отхвърли въпроса „Съгласни ли сте българският лев да бъде единствена официална валута в България до 2043 година?“ и предлага на Народното събрание следния проект на решение за отхвърляне на Предложението за произвеждане на национален референдум:

Проект!

Решение

относно Предложение за произвеждане на национален референдум, внесено от Инициативен комитет на граждани на 7 април 2023 г.

Народното събрание, като взе предвид резултата от гласуването, изразените мнения и становища в доклад на Комисията по правни въпроси, и на основание чл. 86, ал. 1 от Конституцията на Република България, чл. 9, ал. 4, чл. 10, ал. 2 във връзка с чл. 13, ал. 7 от Закона за пряко участие на гражданите в държавната власт и местното самоуправление

РЕШИ:

Отхвърля Предложението за произвеждане на национален референдум с въпрос: „Съгласни ли сте българският лев да бъде единствена официална валута в България до 2043 година?“

**ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
КОМИСИЯТА ПО ПРАВНИ ВЪПРОСИ:**

СТОЮ СТОЕВ